

Ліна Костенко

95 років від дня народження
поетеси, письменниці,
громадської діячки

Ліна Василівна Костенко – видатна
українська поетеса-шістдесятниця,
письменниця, дисидентка,
непересічна особистість.

Лауреатка Державної премії УРСР
ім. Т.Г. Шевченка, премії Антоновичів,
Франческа Петрарки, міжнародної
літературно-мистецької премії
ім. О. Теліги, Ордену Почесного легіону,
номінантка на Нобелівську премію
з літератури (1967)

Родина

Ліна Костенко народилася 19 березня 1930 р. у м. Ржищеві Київської обл. у вчительській родині Василя Григоровича й Зінаїди Юхимівни Костенків. Батько поетеси, педагог і поліглот самотужки опанував 12 мов і викладав у місцевій школі ледь не всі предмети

У 1936 р. сім'я переїхала до Києва, де Ліна навчалася в школі. У цьому ж році Василя Костенка як «ворога народу» засудили на 10 років концтаборів

Ця трагедія залишила глибокий слід в душі майбутньої поетеси і стала в подальшому однією з головних тем у її поезії

Ліна Костенко
з родиною

Маленька поетеса

Дитинство та юність письменниці припали на складний період – репресії, Друга світова війна, повоєнна відбудова

Інтерес до літератури та поезії у Ліни виявився ще в ранні роки. Під час навчання у школі вона відвідувала літературну студію та запам'яталась одноліткам своїм оригінальним поглядом на світ та вмінням відтворити побачене несподіваними словами

Писати Ліна почала в літературній студії при журналі

«Дніпро», якою опікувався Андрій Малишко.

Перший її вірш опубліковано в дитячій

газеті «Зірка» (1946)

Ліні 18 років (1948)

Освіта

Після закінчення середньої школи Ліна Костенко навчалася у Київському педагогічному інституті, а згодом – у Московському літературному інституті ім. О.М. Горького, який закінчила з відзнакою в 1956 р.

Ліна гідно представляла українську поезію, хоча в той час небагато хто наважувався писати, а ще більше – декларувати вірші українською мовою

Літературознавці і критики пророкували їй велике майбутнє

«Шістдесятниця»

У Києві вийшли друком поетичні збірки:

- ☀ «Проміння землі» (1957)
- ☀ «Вітрила» (1958)
- ☀ «Мандрівки серця» (1961)

1950–60-ті роки – період активної громадської діяльності поетеси. Ліна Костенко увійшла до літературного кола «шістдесятників» – покоління молодих митців, що виступали проти радянської цензури та русифікації української культури

Рух об'єднував інтелектуалів, які виступали за свободу слова, права людини та культурну незалежність від радянської ідеології

КРИЛА

А Й ПРАВДА, КРИЛАТИМ ҐРУНТУ НЕ ТРЕБА.

ЗЕМЛІ НЕМАЄ, ТО БУДЕ НЕБО. НЕМАЄ ПОЛЯ, ТО БУДЕ ВОЛЯ.

НЕМАЄ ПАРИ, ТО БУДУТЬ ХМАРИ. В ЦЬОМУ, НАПЕВНО, ПРАВДА ПТАШИНА...

А ЯК ЖЕ ЛЮДИНА? А ЩО Ж ЛЮДИНА? ЖИВЕ НА ЗЕМЛІ. САМА НЕ ЛІТАЄ.

А КРИЛА МАЄ. А КРИЛА МАЄ! ВОНИ, ТІ КРИЛА, НЕ З ПУХУ-ПІР'Я,

А З ПРАВДИ, ЧЕСНОТИ І ДОВІР'Я.

У КОГО – З ВІРНОСТІ У КОХАННІ.

У КОГО – З ВІЧНОГО ПОРИВАННЯ.

У КОГО – З ЩИРОСТІ ДО РОБОТИ.

У КОГО – З ЩЕДРОСТІ НА ТУРБОТИ.

У КОГО – З ПІСНІ, АБО З НАДІЇ,

АБО З ПОЕЗІЇ, АБО З МРІЇ.

ЛЮДИНА НІБИТО НЕ ЛІТАЄ...

А КРИЛА МАЄ. А КРИЛА МАЄ!

1958, Ліна Костенко

Дисидентка

Ліна Костенко не тільки публікувала свої вірші, в яких відкрито висловлювала свою позицію, але й активно долучалася до публічних заходів та преси, відкрито критикувала політику тогочасної влади

Проте у 1960-х роках радянська влада почала жорстко переслідувати українську інтелігенцію. Твори Ліни Костенко забороняли друкувати, її намагалися змусити замовкнути.

Майже 16 років вона не мала змоги офіційно публікувати свої книги

Її поезія стала символом боротьби за права людини та культурну незалежність України

Повернення в літературу

У 1977 р. вийшла друком збірка «Над берегами вічної ріки», а у 1979-му – роман у віршах «Маруся Чурай», який став одним із найвідоміших творів письменниці. Ця книга розповідає про легендарну українську піснярку Марусю, її трагічну долю та кохання

Незабаром поетеса видала визначні поетичні збірки

- ☀ «Неповторність» (1980)
- ☀ «Сад нетанучих скульптур» (1987)

У 1990-х вона відмовилася від активної літературної діяльності, рідко з'являлася на публіці

Пам'ятаючи Чорнобиль

З 1991 р. Ліна Василівна відвідувала Чорнобильську зону.
У 2005 р. поетеса взяла участь в експедиції, де приймала участь у заходах по збереженню спадщини Полісся. Тема Чорнобильської катастрофи посіла важливе місце в її творчості. У 2011 р. вийшла друком книжка «Зоря на ім'я Полин: пам'ятаючи Чорнобиль», до якої увійшли вірші поетеси та її кіносценарій «Чорнобиль: Тризна» в італійському перекладі

«Ви запитаєте, – як можна любити Зону? А як можна її не любити? Хіба матір любиш менше від того, що вона вже померла? Навпаки, більше, глибше, покайно, бо це любов, помножена на біль непоправної втрати»

Творчість

Основні теми:

- ☀ Історична пам'ять – у багатьох творах Ліна Костенко освітлює події української історії, зокрема боротьбу за незалежність («Маруся Чурай», «Берестечко»)
- ☀ Громадянська позиція – у своїх віршах вона критикує тоталітаризм, захищає українську культуру
- ☀ Любов і природа – в її поезії багато ліричних мотивів, пейзажної лірики, роздумів про красу світу

Твори Ліни Костенко перекладено англійською, польською, білоруською, естонською, італійською, німецькою, словацькою та французькою мовами

Відзнаки

- ☀ Почесна професорка Національного університету «Києво-Могилянська академія».
- ☀ Почесна докторка Львівського національного університету.
- ☀ Почесна докторка Чернівецького національного університету (2002).
- ☀ Лауреатка Державної премії ім. Тараса Шевченка (1987).
- ☀ Лауреатка Премії Антоновичів (1989).
- ☀ Лауреатка Міжнародної літературно-мистецької премії ім. О. Теліги (2000).
- ☀ Нагороджена Почесною відзнакою Президента України (1992) і орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня (березень 2000).
- ☀ Відмовилася від звання Героя України, відповівши: «Політичної біжутерії не ношу!».
- ☀ Відзнака «Золотий письменник України» (2012).
- ☀ Малу планету Сонячної системи названо Лінакостенко (2015).
- ☀ Нагороджена Орденем Почесного Легіону (2022).
- ☀ Нагороджена званням «Почесний громадянин Києва» (2024).

Сьогоднішня

Ліна Василівна живе приватним життям, рідко дає інтерв'ю та не веде публічної діяльності. Вона відмовилася від багатьох державних нагород, залишаючись незалежною у своїх поглядах

Ліна Костенко – більше, ніж поетеса. Вона є символом незламності, совісті нації та боротьби за правду. Письменниця протягом багатьох років уособлює вільну й талановиту душу українців, дух свободи та сміливості

Літературна спадщина Ліни Костенко продовжує вражати і надихати покоління українців. За мотивами творів письменниці виконуються театральні постанови. Слова поетеси залишаються актуальними:

«І все на світі треба пережити, бо кожен фініш – це, по суті, старт
І наперед не треба ворожити, і за минулим плакати не варт!»

Вибране

Костенко Л. Вибране / Л. Костенко. – Київ : Дніпро, 1989.
– 559 с.

Збірка віршів та поем містить поезії з книг «Зоряний інтеграл» (1963) та «Княжа гора» (1972), які свого часу не побачили світу, а також вірші, що склали розділ «Інкрустації».

Читайте вірші Ліни Костенко «В дні, прожиті печально і просто» «Вже почалось, мабуть, майбутнє», «Відмикаю світанок скрипичним ключем», «Доля», «Затінок, сутінок, день золотий», «Мій перший вірш написаний в окопі» та інші

Записки українського самашедшого

Костенко Л. Записки українського самашедшого : роман
/ Л. Костенко. – Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2010. – 416 с.

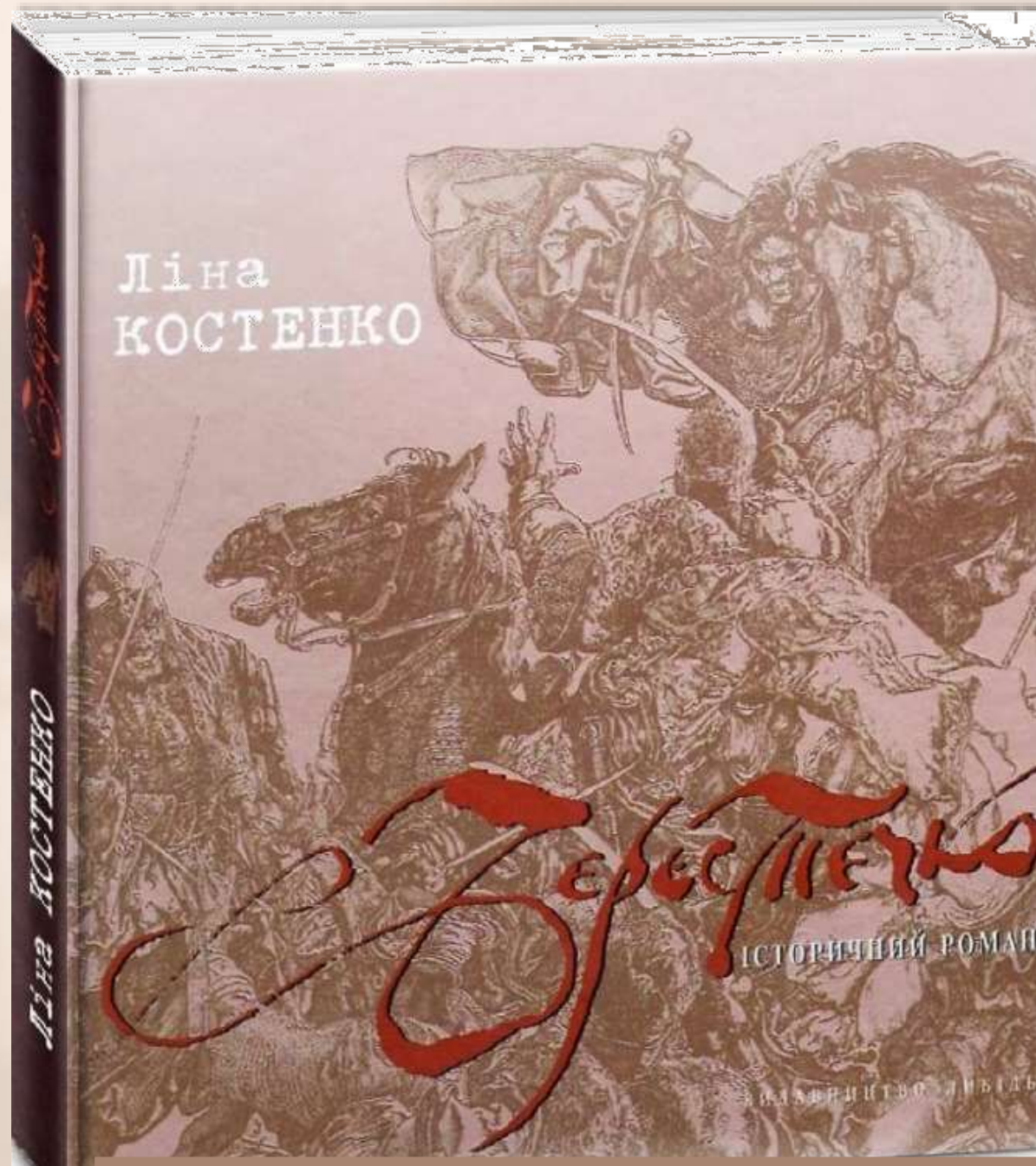
Цей роман став першою прозовою книгою Ліни Костенко. У ньому від імені головного героя, 35-річного інтелігента-програміста, авторка розповідає про політичні та соціальні проблеми України початку ХХІ ст. За жанровою стилістикою «Записки українського самашедшого» – насичений мікс художньої літератури, внутрішніх щоденників, сучасного літописання і публіцистики. Книга мала великий резонанс

Берестечко

Костенко Л. Берестечко : історичний роман / Л. Костенко.

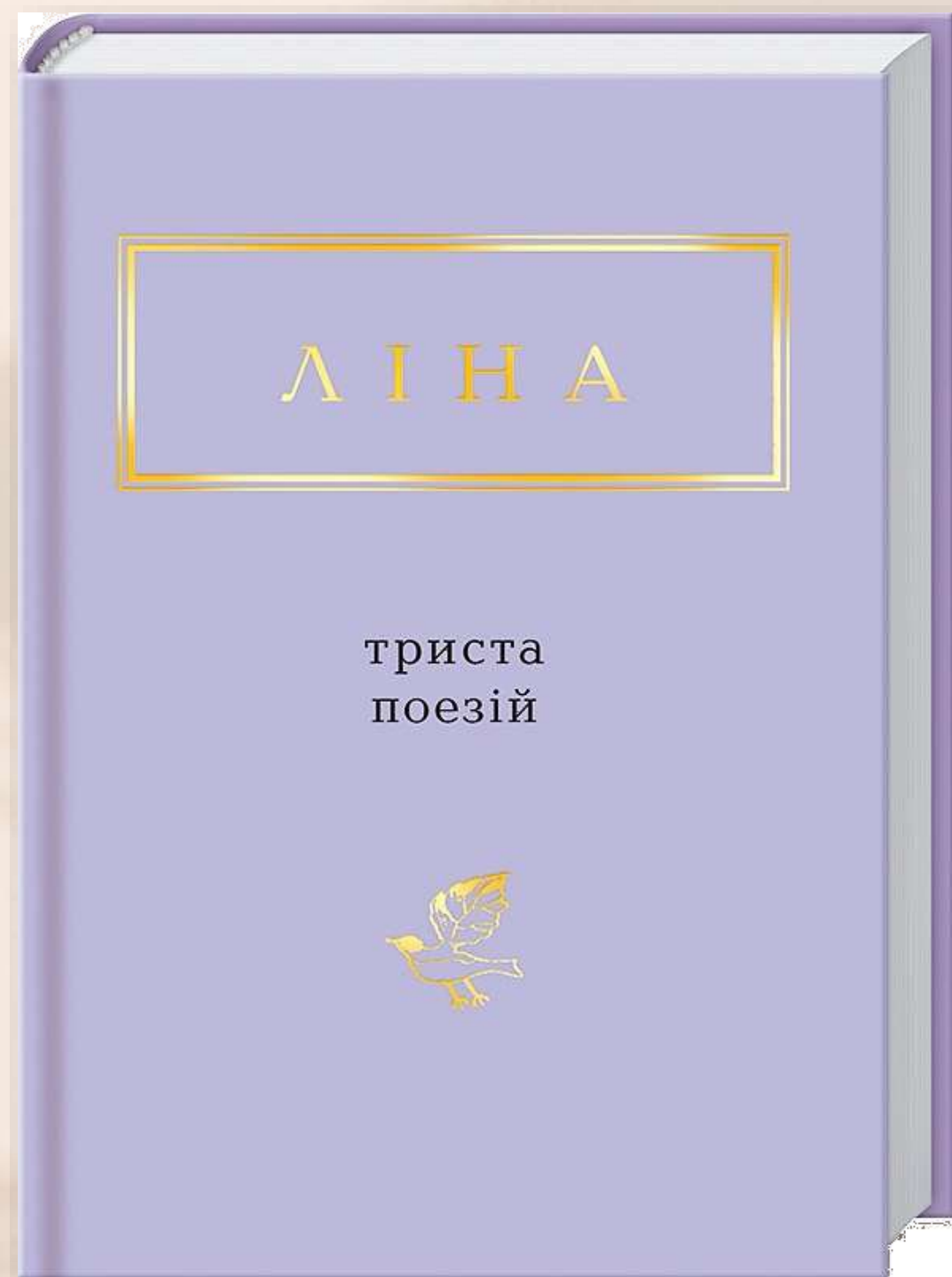
– Київ : Либідь, 2010. – 232 с.

Історичний роман у віршах «Берестечко» присвячений трагічній події (поразка війська Богдана Хмельницького під Берестечком у 1651 р.), осмисленню причин цієї поразки, її ролі в національній історії та духовному житті нації. У композиції переплелися події давні й недавні, приватні і загальноукраїнські. Богдан-гетьман невіддільний від Богдана-людини – з його драмами, слабкостями, помилками, а водночас і могутністю, здатністю повстати

Триста поезій

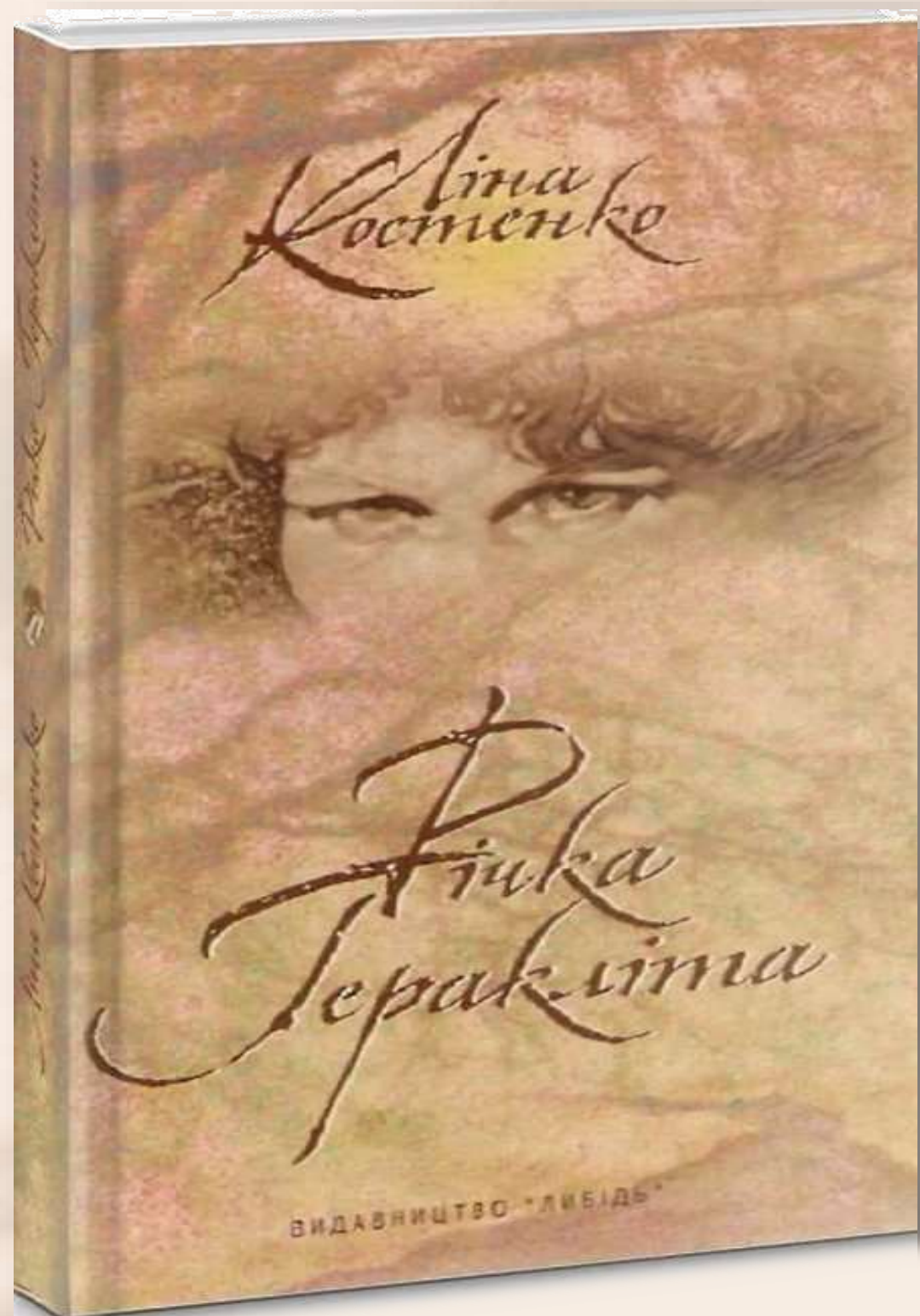
Костенко Л. Триста поезій : вибране / Л. Костенко. – Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2014. – 416 с.

До запропонованої збірки увійшли найвідоміші вірші поетеси з різних періодів творчості – від ранньої поезії до сьогодні, а також уривки з романів у віршах «Берестечко» та «Маруся Чурай». Представлено вірші «Життя іде і все без коректур», «Світлий сонет», «Розкажу тобі думку таємну», «В маєтку гетьмана Івана Сулими», «Вже почалось, мабуть, майбутнє» тощо

Річка Геракліта

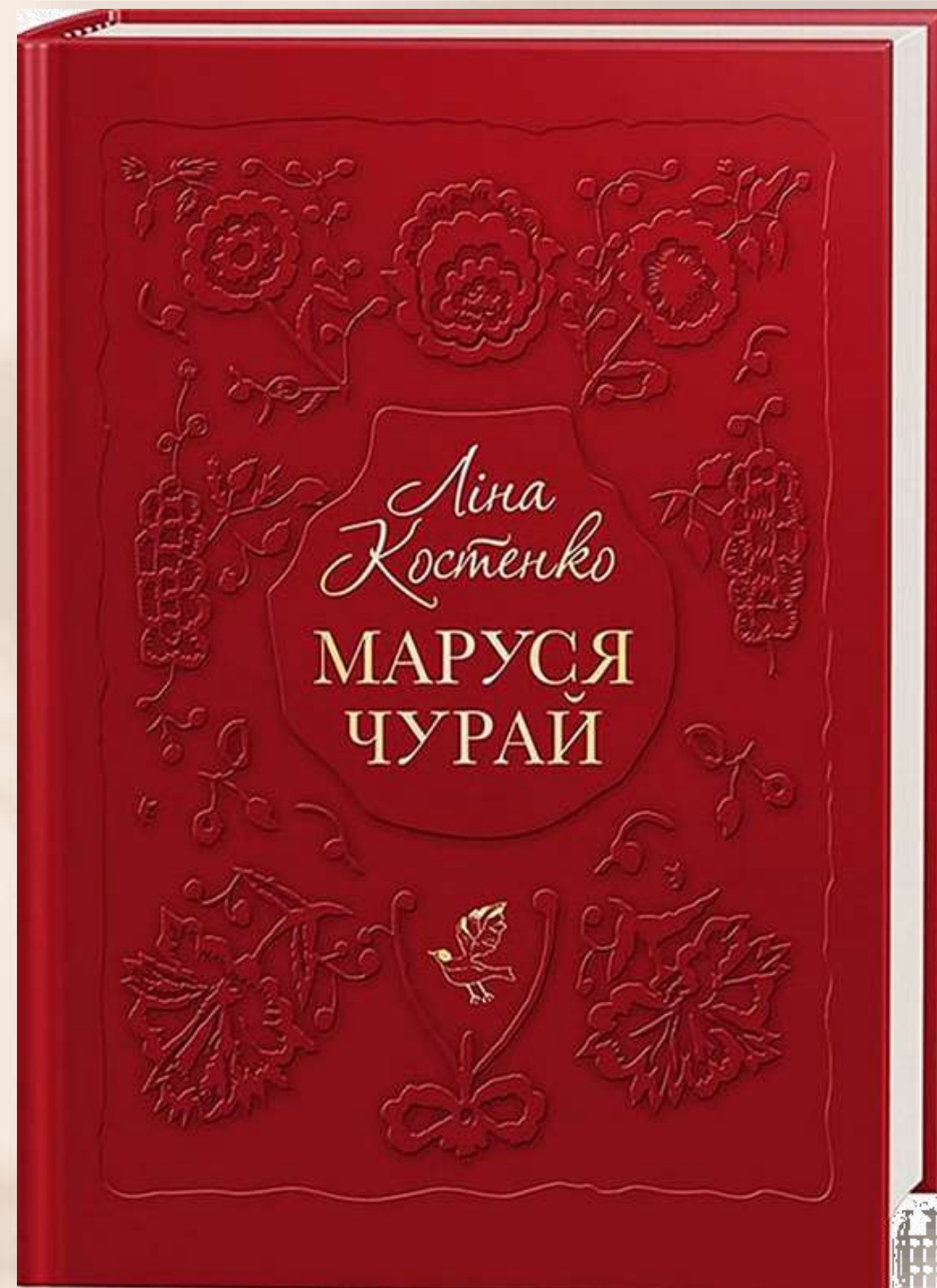
Костенко Л. Річка Геракліта / Л. Костенко. – Київ : Либідь, 2016. – 288 с.

Літературно-філософські роздуми видатної української поетеси виливаються в поему, де тріумфує стихія людських почуттів. Вірші-осяяння, вірші-попередження, вірші-реквієми створюють цілісну симфонічну "поему" філософського осягнення Часу

Маруся Чурай

**Костенко Л. Маруся Чурай : роман / Л. Костенко. – Київ
: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2018. – 224 с.**

Історичний роман у віршах «Маруся Чурай» – один із вершинних творів української літератури, своєрідна енциклопедія духовного життя нашого народу в XVII ст. Висока драма любові вирує на тлі епічних історичних подій, де доля легендарної Марусі Чурай тісно переплетена з долею України. На сторінках твору показано не тільки красиву історію кохання, а й боротьбу українського народу проти польських поміщиків

Скіфська одіссея

Костенко Л. Скіфська одіссея : роман / Л. Костенко. – Київ : А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2024. – 144 с.

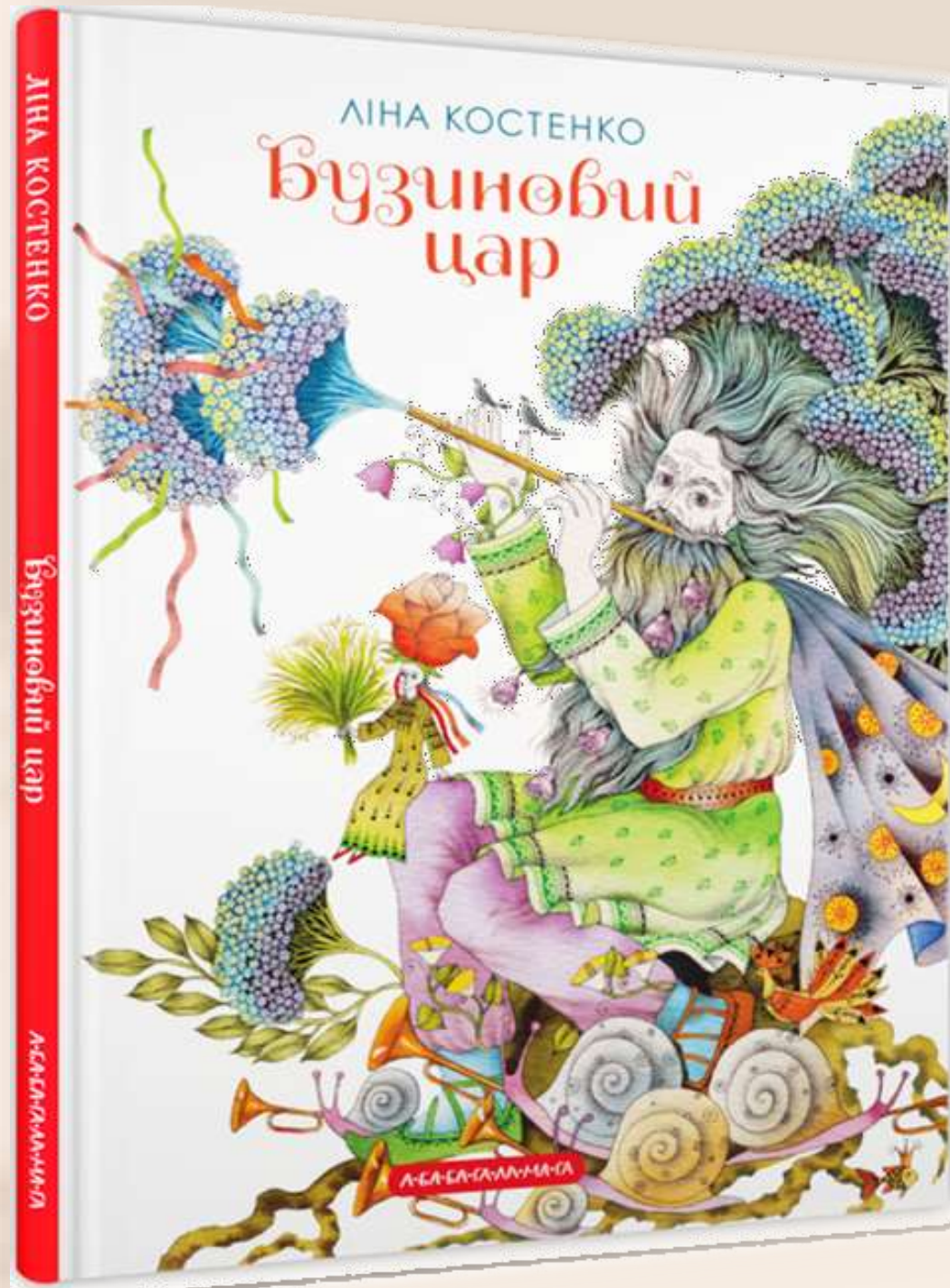
У поемі, написаній іскрометно й іронічно, постає багатостолітня стихія творення України на перетині західної і східної цивілізацій, а сама Україна бачиться як невід’ємна частина культури європейського Середземномор’я. Поема набуває особливої актуальності сьогодні: анексія Криму, а тепер війна росії проти України стали наступом і на античне минуле

Бузиновий цар

Костенко Л. Бузиновий цар / Л. Костенко. – Київ
: А-ба-ба-га-ла-ма-га, 2024. – 32 с.

Книга «Бузиновий цар» складається з надзвичайно образних і казкових поезій для малечі. У кожному рядку для дітей описано неймовірну красу природи та слова. Ілюстрації відомої української художниці Вікторії Ковальчук поєднують щедрі народні мотиви з унікальною художньою технікою

Любов'ю-пам'яттю причастя

**Суходуб З. Ліна Костенко: любов'ю-пам'яттю причастя
: діалоги з поетесою / З. Суходуб. – Львів : Априорі, 2016.
– 148 с. : 1 електрон. опт. диск.**

Комплект-диптих (книга разом із компакт-диском) представляє спілкування автора Зиновія Суходуба із поетесою Ліною Костенко у переломні моменти української історії середини 2010-х років. Компакт-диск вміщує голосові діалоги автора із письменницею, сформовані у літературно-поетичні композиції

Харківський національний медичний університет

Наукова бібліотека

*Підготувала
провідна редакторка
Скрипченко Л.В.*

© НБ ХНМУ, 2025